

LÁZADÓ ÉDEN

I.: A RAJZÁS

„Ki is mondta, hogy a forradalmak oka a bolygóközi tér éhsége? Szét kell hinteni a búzát az éterben.”

LÁZADÓ ÉDEN

I.: A RAJZÁS

Rajzás: ami még nem jelent kirajzást, megszabadulást, hiszen annak a lehetőségétől olyannyira távol kerültünk, hogy már történeti jövőben (zukunft) is nehezünkre esik beszélni róla, ha nem akarunk csalatkozni. Rajzás: mert már fermentálódnak azok az erők Európa periferiáján is, amelyek legalább a szó segítségével (mit is mond Mandelstam a szó barátairól és ellenségeiről?) megpróbálják értelmezni a saját szabadságtalanságukat. Hogy ennek nyelve az utcáké vagy kétségbeesett akadémikusoké, nem jelentéktelen, de legalábbis másodlagos kérdés. Rajzás van a kapitalizmus bugyraiban, és reményeink szerint az itt közreadott – kritika alól fel nem mentett, vitatható – de mindenképp felforgató szövegek tükrözik ezt a rajzást, és érdekes addicionális anyaggal szolgálhatnak valamiféle hálózatos mozgalmi topológia átfogó keretei között. Hogy a Lázadó Éden „vonala” mennyire életképes és mennyire erős a valódi lázító tartalma, az még nem eldöntött – mi azon fogunk dolgozni, hogy a kapitalista bugyrok rajzásának tevékeny és hangos része legyen az általunk készített lap és annak tartalmai.

LÉ, 2018.

KÍSÉRLET

A Lázadó Éden kísérlet egy független, szabadon terjesztett szubverzív élű lap létrehozására. Ez az első, kísérletben is kísérleti lapszám, melyet a LÉ szerzői kollektíven jegyeznek.

LÁZ, LÁZ, LÁZ! – KISKÁTÉ AZ ELSŐ LAPSZÁMHOZ

Kik vagyunk?

Ennek a kezdeményezésnek a története 2017 őszére nyúlik vissza. Akkor a terv még egy „társadalom- és ideológia-kritikai szabadlap” létrehozása volt, Pesti Gyula néven, anonim szerzőkkel, Pesti Gyula Kollektíva név alatt. Készültek cikkek – ezek közül egynéhány némileg szerkesztett, megváltozott formában most a Lázadó Édenben jelenik meg – és elkészült egy példány az első, kísérleti lapszámból, ami már a „Rajzás a kapitalizmus bugyraiban” alcímet viselte. A Pesti Gyula abban az adott formában végül nem jött létre, de most újragondolva, és pár alapvető gyakorlati-formai elgondoláson változtatva, a Lázadó Éden kezdeményezésben él tovább, nagyjából azonos feladatvállalással és szerzőgárdával. A Lázadó Éden szerzői főként diákok és aktivisták, az általunk egyénileg képviselt nézetek és álláspontok spektruma pedig az anarchista kommunizmustól, a marxizáló forradalmiságon át, a posztbaloldali elgondolásokig terjed. Nem tekintjük magunkat semmiféle elméleti-gyakorlati autoritásnak, ellenben készek vagyunk vitázni, megvédeni az álláspontunkat, ha úgy adódik, és igyekszünk ezt tenni nemcsak mozgalmi közegekből jövő kritikákra feelve, de akár – amennyiben a véleményünk ilyen terekben megjelenik, megjelenítődik – azokon kívülről érkezőkre is, amennyiben és ameddig ennek értelmét, hasznát látjuk.

Éden lázadása?

Számunkra a kifejezés, hogy Éden lázad, kettős tartalommal bír. Egyfelől annak tudatosítása, hogy a működő kapitalizmus, a liberális demokrácia ugyanannak a világnak a mennyországa, mint aminek a koncentrációs táborok a poklai (La Banquise). Mi azok közé tartozunk, akik ebből a világból teljességgel ki akarnak törni, és ennek a világnak mind a reális poklával, mind a mennyországainak képeivel és képzeteivel is gyökerestül szakítani. A Lázadó Éden tudatosan igyekszik viszonyulni ahhoz a helyzethez, hogy Európában máshogy lehet és kell forradalomról, gondolkodásról és mozgalomról beszélni, mint ott, ahol a világrendszer a legrosszabb arcát kendőzetlenül mutatja meg. Azt gondoljuk ugyanakkor, hogy a forradalom épp akkor tudja megmutatni, hogy mennyire erős is valójában, ha az euro-atlanti és kontinentális-eurázsiai térségben, a

kapitalizmus e viszonylag kényelmes központjaiban és félperifériáján is fel tud kelní a tőke totalitárius uralma ellen, osztály, nép és élet nevében. Még Éden trónjait is meg lehet rengetni.

A Lázadó Éden második jelentésében más tartalmak mozognak: „az egész bolygó Szentföld”, és a lázadás során a bennünk eltemetett, soha felszínre eddig nem hozott emberi Éden, az ember nembeli lényege (Gattungswesen) realizálódik. Ennek kell történnie a mozgalomban és abban a történetiségből, történeti időből kitörő lázadásban, amely a világbörtön tartószervezetének (Taubes) alapjait támadja meg – azaz a forradalomban. A forradalom nemcsak a reformmal áll szemben, hanem az egyszerű lázongással is, mert a tartalma túlmutat a politikain és a termelés társadalmisításán. A forradalom végső feladata a hamis, kapitalista utópiák maradványaiból felépülő mű-Édenek lerombolása, és a valódi, osztály nélküli, emberi Éden megteremtése: kilépés a gyárak, a „szolgáltatások”, a termelés, a fogyasztás, a fogyasztás termelése, az osztályok, a történelmi idő rabságából.

Így tehát számunkra a név: Lázadó Éden, egyszerre fejez ki egy aktuális állapotot és ahhoz való viszonyulásunkat, viszonyulás-kísérleteinket, és egy potenciált, amit az aktuálisból kiindulva-kiemelkedve a felforgató, a forradalmi realizál.

Mit képviselünk?

A Lázadó Éden egyes szerzőinek, bizonyos alapkérdésekben való egyetértés ellenére, nyilván önálló elképzelései és nézetei vannak, ezek pedig erős széttartást mutathatnak bizonyos kérdésekben. A LÉ-nek épp ezért nincs kollektív teoretikus-gyakorlati vonala, ami ugyanúgy hátrány, mint ahogyan előny is lehet. Vannak viszont olyan alapelvek, melyeket közösen képviselünk, és ennek platformjává kívánjuk tenni ezt az újságot-zine-t.

Az első és legfontosabb, hogy mi alapvetően egy, mozgalommal és forradalommal kapcsolatos aktát sem tekintünk végleg lezártnak. Szeretnénk bizonyos vitákat újra feleleveníteni, hogy értelme legyen, lehetőleg más fénytörésben, új megközelítésben, amennyiben azokat aktuálisnak látjuk, tárgyalásukat pedig hasznosnak. Ennek terepe elsősorban a Versus fantázianevű állandó rovatunk, amelyben alkalomról alkalomra egy elméleti kérdés különböző, sok esetben kifejezetten ellentétes, de alapvetően a

forradalmiságon belül maradó megközelítéseit igyekszünk vizsgálni, tanulságokat gyűjtve a hiperkapitalizmus XXI. századi helyzetére nézve.

Mindenképp szeretnénk emellett különböző kortárs, kísérletező irányvonalak és szerzők írásait bemutatni magyarul, remélve, hogy ezzel hozzáadhatunk valamit a hazai magyar nyelven folyó diskurzushoz. A klasszikus szövegeknek, akár hosszúak, akár rövidek, jellemzően vannak ilyen-olyan fordításai, és szerencsére vannak, akik a nehezebben fellelhető, obskúrus szövegek fordításával és közreadásával is foglalkoznak (Barikád Kollektíva, Részeg Hajó). Mi a Cirkáló elnevezésű rovatunkban kifejezetten a friss, kortárs szövegekre, és azoknak is a legmerészebb, leginkább kísérleti vonalára szeretnénk koncentrálni.

VERSUS

TRANSZCENDENTÁLIS INTERNACIONALIZMUS – EMANCIPATORIKUS NACIONALIZMUS

A kérdés nem az internacionalizmus és/vagy transznacionalizmus általánosan vett elméleti helyességére irányul. Az osztályharc és eleve az osztályok fogalma teszi szükségessé, hogy egy autentikus kommunista szemlélet alapjaiban internacionalista legyen. A kapitalizmus osztályharcának legkorábbi megnyilvánulásait kivéve (ludditák, chartisták, etc.) a mozgalom története a különböző nyelvi-kulturális közegekben élő proletárok együttes harcát foglalja össze.

A kérdés sokkal inkább vonatkozik a nacionalizmusra, illetve annak bizonyos, meghatározott formáira, ezeknek a megértéséig pedig az internacionalizmuson, azon belül is a radikális internacionalizmuson keresztül juthatunk el.

A probléma a következő törés köré épül fel: létezik-e olyan, támogató formája a nacionalizmusnak (mint érzületnek és mint politikai mozgalomnak), amely barátsággal viszonyul a forradalmi erőkhöz, emancipatorikus jelleggel és helyenként erőteljesen anti-imperialista tartalommal bír? Mennyiben lehet a nacionalizmus a különböző forradalmi érzületek komplexumának része, egy szekciója a forradalmi mozgásoknak?

A probléma végigkíséri a mozgalmi történetet Marxtól és az egységes Németország kérdésétől, Lenin és Luxemburg vitáján át¹ a szíriai kurdok felkeléséig és a palesztin baloldali-nacionalista tendenciáig.

Elemzésünk tárgyaként két, ebben a kérdésben szöges ellentétben álló forradalmárt idézünk meg: az olasz „baloldali kommunizmus” elsőszámú

---

¹ A nézeteltérés konkrét alapja a lengyel és izraeli független nemzetállamiság kérdése volt; Rosa Luxemburg lengyel-zsidó származásúként, internacionalista alapon egyiket sem támogatta, Leninnel szemben, aki a „nemzetek önrendelkezéshez való joga” mellett érvelt.

hivatkozási alapját, Amadeo Bordigát, és az orosz forradalomban részt vevő, „nemzeti kommunizmust” megelőlegező Mirsaid Sultan-Galievét.

Bordiga 1953-as, *Factors of Race and Nation in Marxist Theory* című munkájában egy, saját maga által jól felfogottnak és „ortodoxnak” nevezett vonalat vesz fel a kérdésben, szigorú marxi alapokon. Ebben az írásában megtámadja azt a fajta extrémizmust, mely a nemzeti és rassz-faktorral egyáltalán nem foglalkozva akarja az osztályharcot megvívni, ugyanakkor elveti egy önmagában álló emancipatorikus nacionalizmus lehetőségét – Marx alapján tehát az olyanokat, mint Mazzini, Garibaldi, Kossuth, stb. A fő bordigai tézis tehát az, hogy a kommunista mozgalomnak figyelembe kell vennie, és integrálnia kell a nemzeti-faji elnyomással szembeni elégedetlenséget, de csak úgy, mint egy tényezőt a sok közül a mozgalom szervezése során. Itt jutunk el ahhoz, amit mi transzcendentális internacionalizmusnak nevezünk: ez a teoretikus vonal nem annulálja az etnikai-faji ellentéteket a kapitalizmusban, nem a naiv liberalizmus „színvaksága”, ugyanakkor egy magasabb rendű internacionalista programba integrálja – tényezőkre, faktorokra redukálva – ezeket a kérdéseket. Ez, amellett, hogy Bordiga sajtóságosan tüpontos dialektikájára kitűnő példa, azonban – és ha kritikailag akarjuk elemezni, akkor ezt látnunk kell – egyértelmű hierarchiát állít fel. Ez a hierarchizáltság a valódi mozgalomban pedig nemcsak a Marxhoz való elméleti ragaszkodást, és úgy általában az internacionalizmus primátusát jelenti, hanem olyan gyakorlatok kifejlődését, amelyeknek képviselőit talán joggal vádolhatják azzal, hogy nem fordítanak elégséges időt és szellemi munkát a dekolonizáció, a különböző anti-imperialista küzdelmek, és a nemzeti-vallási-faji elnyomás elleni mozgalmak mélyreható elemzésére és megértésére; csupán a bordigai sémákat használják fel önállótlanul. Szintén sokszor fordul elő a reflektálatlan eurocentrizmus vádja; hogy ez a fajta transzcendentális internacionalizmus csupán egy doktriner menekülőút a nem-euro-atlanti mozgalmak és helyzetek meg nem értéséhez.

A kérdés másik hagyományos, döntő megközelítése, amelyet lehet Lenin, Mao, vagy akár a magyar Nemzeti Parasztpárt alapján is tárgyalni, először Mirsaid Sultan-Galiev nézeteiben nyeri el a legkialakultabb formáját. Az általános vélekedés, miszerint Sultan-Galiev extrémistát képvisel, és inkább volt egyfajta iszlamo-fasizmus előfutára, mint bármi más, egy intellektuálisan őszintétlen és gyáva nézet: ha ma a magát forradalminak tartó csoportokon végig nézünk, azt kell látnunk, hogy a Leninnél a nemzeti kérdésben valamivel ténylegesen

ragaszkodóbb Sultan-Galiev egyes felismeréseit, általa felvetett problémákat ma már a marxista-leninista teoretikus korpusz egyértelmű részeként kezelnek; annak a (hamis) tudatában, hogy ez lenini örökség. De mit mond Mirsaid Sultan-Galiev az etnikai (és nála: vallási) kérdésről?

1917 decemberében, a tatároktól jövő számonkérésre Sultan-Galiev így magyarázza el, miért csatlakozott a bolsevikokhoz:

Most rátérek a bolsevikokkal való együttműködésre. A következőt mondom: nem számító csatlósságból álltam melléjük. A népem iránti, mélyen bennem élő szeretet vonz hozzájuk. Hozzájuk térek, de nem azért, hogy eláruljam nemzetségünk, nem azért, hogy vérét vegyem. Nem! Nem! Hozzájuk térek azért, mert teljes lelkemből hiszek a bolsevikok ügyének helyességében. Ezt tudom; ez meggyőződéselem. Éppen ezért, ezt semmi nem kezdi ki a lelkemben. Értem persze, hogy csak néhány esetben sikerült megvalósítani azt, ami a forradalom kezdetén meg lett ígérve. De épphogy véget vetettek a háborúnak. Épphogy most küzdenek azért, hogy a nemzetiségek sorsa önnön kezükben legyen. Épphogy felfedték, ki kezdte ezt a háborút. Mi lenne, ami nem feljűk vezet engem? Háborút hirdettek az angol imperializmus ellen, ami elnyomja Indiát, Egyiptomot, Afganisztánt, Perzsiát és Arábiát. Ők vették fel a küzdelmet a francia imperializmus ellen, amely szolgaságba taszítja Marokkót, Algériát, és Afrika más arab államait. Miért ne tartsak hát velük? Láthatjátok, ők kimondták a szavakat, amiket az orosz állam világának történetében még senki.

Könnyen érzékelhető, hogy itt a két elnyomásélmény (az osztályelnyomás és az osztályhelyzetet leképző orosz birodalmi-koloniális uraltság) összekapcsolódik, és így összefonódik a két felszabadulás. Ez nem is feltétlenül annyira érzület, mint érzékelés kérdése: adott társadalmak belső rendszerei hasonló elvek alapján működnek, mint a népek között kialakult kapcsolatok, melyekben ugyanazon mintázatok ismerhetők fel, mint az osztálytársadalomban. Ez fontos pont, mivel az elnyomott, kollektív kizsákmányolást átélő nemzetiségek érzékenységét szólaltatja meg egy ehhez a kérdéshez ambivalensen viszonyuló keretrendszerben. Ez a koloniális ügyek iránti felfokozott birodalomellenes érzékenység kezdőpontja. A szövegből világosan kitűnik, hogy ez alapvetően Bordigától különböző alapállás.

Nem lehet viszont az sem kérdéses, hogy a realizált forradalmi helyzetben ezek az álláspontok egymásra hatva, egymásba csavarva léteznek, egymással viszonyba lépnek.

A kérdés ezt az egymásra hatva létezését tekintve nem a teoretikus álláspontok helyességére, vagy különbségeik mibenlétére kérdez rá. A létfontosságú ügy, amit minden esetben tisztázni kell: melyek a visszahúzó és ellenforradalmi erők? A kérdésre adott válasz sosem lehet statikus. A legtöbb erő, amely egy forradalmi folyamatban működik, nem lehet eredetétől fogva ellenforradalmi, de később könnyen válhat azzá. Ezek korai felismerése viszont csak akkor lehetséges – és ez a nacionalizmus-internacionalizmus problémára is vonatkozik – ha minden esetben a konkrét helyzet objektív és szubjektív körülményeit vizsgáljuk, és ha tiszta elképzelésünk van a forradalom tartalmáról (karakteréről) és általában a forradalom mibenlétéről.

A két viszonyulásbeli alapállás különbségének feloldása csak úgy lehetséges, hogy a forradalmat a politikain túliként értelmezzük. A tőkés osztályuralmi sztázis megsemmisülésében a megsemmisülés mint történés a sokarcú szubverzív és emancipatorikus erők dinamikus működése és egymásra hatása. A mozgalom sokféle és sokfelé tekintő szekcióinak e működése konstituálja a forradalom egyik döntő érzületét és mozzanatát: a megborult, kizökkent világállapotot, amelyben az uraltság régi struktúrái szétszalazódnak, széthullanak, elveszítik társadalmi tereket formáló és fenntartó erejüket.

ÖSZTÖNÖSSÉG ÉS ANARCHISTA FORRADALOM

Az anti-autoriter szerveződések sokszor megosztja az erőszak moráljának kérdése. Gyakran polarizálódnak az ilyen mozgalmak erőszakot támogató és ellenző irányokra, még akkor is ha egyet értenek olyan alapvetésekben, mint a kapitalizmus lerombolása...

Személyes meggyőződésem, hogy nem csak a kapitalizmus megszüntetése de a társadalmi intézmények, a hierarchia eltörlésére is szükség van. A társadalmi intézmények szükségét sokan az ember tökéletlensége miatt tartják elengedhetetlennek, ám az emberi jellegből adódó hibák teljes kiküszöbölése esetén is az eredmény az lenne, hogy az emberek a jelenleginél is jobban elidegenednének a közélettől, lokális és más ügyektől stb. Az ember tökéletlenségnek kompenzációjára már pedig nem alkalmas semmilyen társadalmi intézmény. Tehát az én állásponatom (politikai nézeteimből adódóan), hogy az egyén nem alkalmas egy másik egyén sorsa felett dönteni, akkor sem, ha valaminek a képviselőjében teszi azt. Még sem feltétlenül vetem el az erőszakos módszereket amikor a jelenlegi társadalmi rend megdöntéséről van szó, ami elsőre jogosan tűnhet ellentmondásosnak, a továbbiakban ezt szeretném tisztázni.

Az egyik oka annak, hogy nem vetem el feltétlenül az erőszakos módszereket az az, hogy a jelenlegi társadalmi rend, rengeteg életet vesz el, dönt nyomorba, de még az úgynevezett középosztály helyzete sem kifejezetten jó a világ több részén. Ezen már nem változtat semmilyen tüneti kezelés: egyszerű szociális programok, vagy kormányváltás... lényegi változásra van szükség, ami nagy áldozatokkal jár – a jelenlegi rendszer működése még többel.

Egy másik érvem, hogy a társadalmi változások természetes folyamatok, tehát a társadalmi változások irányítója az ösztönösség kell, hogy legyen, hiszen ezeket a változásokat nem láthatja át teljesen semmilyen társadalmi intézmény vagy vezető. A spontán megteremtett közösségek, hibáik ellenére is jobban megfelelnek az ember igényeinek, mint bármilyen hierarchikus szerveződés.

CIRKÁLÓ - AZ IDEOLÓGIAI BŰNPÁRTOLÁS MARGÓJÁRA

Az ideológia nem más, mint cinikus önvédelem azzal az igazsággal szemben, hogy a szubjektum képtelen önmagát a társadalmi létezésben kibékíteni, [az ideológia] szelekció a világhoz való lehetséges ideális viszonyulások között.*

Ez nem egy felszíni jelenség, egy külső erő által létesített 'hamis tudat', amellyel a szubjektum vitában áll, és nem is az alávetettség egy materiális szubsztrátuma.

Az ideológia sokkal inkább eszköz, mely által e materiális szubjektumok tudatosan félreértik és elhomályosítják saját maguk előtt önnön alávetettségüket.

Amit ideológiának nevezünk, az a szubjektum cinikus immunreakciója a mindennapi élet és a történelmi konkrét praktikus valóságának közönyére-mozdulatlanságára.

Nincs az ideológiában semmi tudattalan, nem uraltsággént funkcionál, éppen ellenkezőleg, egy ál-felzabarádításként, a gőz kiengedéseként, melynek segítségével a szolga, ahogy Kojève írja, "igazolni akarja önmagát, szolgásgát, hogy kibékítse a szabadság ideáját a szolgásgát tényével." [1]

Az ideologikus létezésben inherensen jelenlévő fokozott ellentmondás és ennek részvételi jellege kibogozhatatlan viszonyt képeznek; tehát mielőtt az ideológia a társadalom hiperattenuált ténye lenne, egy gyakorlat, mellyel a szubjektumok szubjektumként termelik újra magukat: "a hitelesített eredetek, megerősítő szociologizmusok, identitás-protézisek egész díszkísérete." [2]

Az ideológia nem létrehozza a tömeges pszichológiai interalizációt és a tőkefelhalmozás újratermelését, sokkal inkább egy velejárója magának a tömeges internalizációnak és a tőkés viszonyok újratermelődésének.

Ahogy a Tiqqun írja, "részt veszünk a saját kizsákmányolásunkban, [és] minden kizsákmányolás egyben kizsákmányolt is." [3] Ideális esetben mi magunk is kis vállalkozások vagyunk, saját főnökünk, saját termékünk. Az ideológia minden szubjektivitást arra szolgáló lehetőségként kezel, hogy üzletet létesítsen belőle.

A tőkefelhalmozás periodizációja egyben a tőkefelhalmozás újratermeléséhez szükséges pszichikai komponensek periodizációja is; adott pontokon a tőke technikai fejlődésére és gazdasági osztályellentétére vonatkozó periodizáció; a tőke felhalmozódása úgy uralja le a társadalmat, hogy ez a technikai fejlődés és osztályellentét hatással van egy adott, tömeges pszichológiai űrre, vákuumra, melybe könnyen szivárognak be kapitalista szokások-szokásrendek.

Az ideológia nem egy előzetesen létező hamisság, mely elhomályosítja a materiális valóságot, hanem a hamisítás cselekedetének materiális valósága, tömeges pszichológiai alkalmazkodás a kizsákmányolás és kimerülés tényéhez, aktív folyamat, melynek során a szubjektum szabotálja saját képességeit az önszabályozásra és az értelem használatára a realitások és egy történelmi materializmus talaján; az ideológia nem a materiális és ideális közötti konzisztencia "elsüllyesztése", nem elhíttendő hazugság, hanem elsorvadt igazság, egy vágyott nem-igazság vissza-visszatérése.

Wilhelm Reich írja, hogy a társadalom gazdasági struktúrája "hatást gyakorol, és változásokat idéz elő a szexuális ösztön működésében"[4], alávetve és megadva azt, mint 'szabadon' adott-vett munkaerő-kapacitást, de a vágy átváltozása egy ilyen alávetett munkaerő-kapacitássá nem a gazdasági struktúra bevésődéséből fakad, hanem annak az élő-munka általi kisajátítása és reprodukciója az ön-negáció munkájaként.

Az ideológia sok esetben szépként és csábítóként tűnik fel. Ahogy mondani szokás: nem ébresztheted fel azt, aki színleli az alvást.

*Talán ez az oka annak, hogy a posztmodern cinizmus semmi más, mint nyersen önmagára duplázó ideológia. Castoriadis írja, hogy a 'posztmodern' abszurditása nyilvánvaló és banális, de megjegyzi, hogy amiről ritkábban beszélünk, az az, hogy ez az abszurditás maga is csupán egy imitáció.

[1] Alexandre Kojève, "Desire and Work in the Master and Slave" in Hegel's Dialectic of Desire and Recognition: Texts and Commentary ed. John O'Neil (Albany: SUNY Press, 1996), 61.

[2] Tiqqun, This is Not a Program (Los Angeles: Semiotext[e], 2011), 12.

[3] Tiqqun, The Coming Insurrection (Los Angeles: Semiotext[e], 2009), 50-51.

[4] Wilhelm Reich, SEXPOL: Essays, 1929-1934 tr. Anna Bostock, Tom DuBose and Lee Baxandall (New York: Vintage Books, 1972), 46.

AZ AUTONÓM PROGRAM ELLEHETETLENÜLÉSE

Felmerül, hogy van-e szüksége egy autentikus mozgalmi munkának autonóm programra. Hogy van-e jogosultsága és értelme – nem utolsó sorban pedig lehetősége – egy ilyen program kidolgozásának. Az autonóm fölforgató program témája több értelemben is problematikus. Egyfelől egy programkidolgozáshoz nemcsak a konkrét helyzet és a helyi viszonyok beható elemzésére lenne szükség, másfelől pedig ott van az „eredeti kommunista program” kérdése, és hogy mi az ahhoz való helyes viszonyulás, amit ki lehet alakítani a XXI. századi rajzásban a kapitalizmus bugyraiból. Az antropocén második harmadában vagyunk; mi az adekvát viszony a kommunista programhoz és annak formájához?

Nem szabad rögtön elvetni azt a metabolikus gondolatot, hogy nem kell nekünk programkérdésekkel foglalkozunk, elég, ha részt veszünk a harcban, mint szekció, a harcot pedig a jelenben most létező premisszák határozzák meg – irányát pedig a forradalomról való eddigi tudásrendek magva szabja majd meg. Hogy a cél semmi, a mozgalom minden; de ezzel már vitatott, szilárdan sehová sem tartozó teoretikus talajon állnánk. Az önmagát gerjesztő, és önmagában forradalmiságot növesztő mozgalom elképzelése könnyen ütközhet falakba, és ezt akkor is tudnunk kell, ha egyébként felismertük ennek a gondolatnak a materialista jelentőségét.

Az aggodás alapja, hogy hiába próbálnánk ezeket az erőket legalább mozgásba hozni, egy autonóm program megélését és megtartását jelen helyzetben tévutakkal kikövezett, nehéz lehetőségnek látjuk. Helyben az objektív és szubjektív körülmények egy olyan politikai teret konstituálnak, amelyben mindent leural a kortársiasított népfrengondolat; a kormányváltás felszíni naivitása, a polgári realpolitik felé lökdöső moralizmusok nyomása. A kétségbeesett publicisztika, a kampányoló politikai pártok, a jogharcos civil szervezetek önkéntelenül is lefojtanak minden olyan kezdeményezést, amely a fennállóra kérdez rá, és elmélete-gyakorlata – autonóm programja – ennek alappilléreit célozná meg. Ez – az általános felfogás szerint – ilyen helyzetekben politikailag nem megengedhető; csakhogy ezzel maga a politikacsinálás lép a halálösztön körébe. Nem is beszélve arról, ha a

cselekvésünket nem-politikaként, vagy politikán túliként akarjuk meghatározni.

Újra nem kerülnek kimondásra a szabadulás szavai, márpedig a világ társadalmi igényelnék a kiszakadást és kilépést; hogy kifordítsuk a világbörtön falait. Az elszakadó-szabadulás területén kellene megalkotni ennek a programnak a megfelelő szavait, kidolgozni a megfelelő igazságtartalmú és megfelelően vakmerő állításokat. A feltételek egy jelentős része adott lenne, valahogyan azonban nem tudjuk a legjelentősebb, átlendülést jelentő lépést megtenni, van valami – a körülményekben, a módszerben, a tudatban – ami akadályoz. A feltételek ugyanis láthatólag ott vannak: a centrum bomlásban, a kizsákmányolás extravagáns színháza, az egyenlőtlenség látványossága, a neo-imperializmus versengései, a tőke démonológiájából felépülő és a kegyét elvesztő városok, a hátrahagyott népek és osztályok, a hatalom hazugsága önmaga jellegéről – ezek mind egy forradalom előfeltételei. Egy nagy és jelentőségteljes mozdulatot nem tudunk megtenni. Mik akkor a lehetőségeink?

Ez a fajta gondolkodás feloldódhat az esztétikában, ilyen módon elég későn, de beépülhet a centrum szféráinak szövetébe, akadémiai érdekességként él túl a legeslegjobb esetben, vagy egy kis kör személyes emlékeiként, mint egy letűnt, földalatti korszak maradványa. A második lehetőség a feloldódás a politikában, egy gyűlölt normalizálódási folyamat, beoltódnai a parlamentáris politika testébe – de ez a lényeg fokozatos elvesztését jelentené, kooptálási folyamat, akárcsak az esztétikai feloldódás. A harmadik lehetőség élesen válik külön: templomórnek lenni. Őrizni a teóriát, a különböző forradalmi tudásrendeket és az eredeti programot, elméletet művelni és archiválni, megőrizni a jövő mozgalmának számára ezt a fegyvertárat. Ez a fajta gondolkodás azonban elfordul a világtól és letesz az eszkaton lehetőségéről, ugyanaz az út, mint a kereszténység pacifizációja a Civitas Dei megszelídülése kapcsán. Ez a fajta magatartás vagy egy nagyon erős hitet, vagy egy nagyon erőteljes hitehagyottságot jelent az Ország eljövételével kapcsolatban.

Az autonóm program kilátástalanságának közepette megpróbálunk megfogalmazni egy affirmatív változatot: felforgató együtt-gondolkodás az ontikus centrum ellen, a kommunizmusért! El kell dobnunk magunktól a

polgári politikai keretezettség és praxis határait. A normalitás, a realitás rendjei ellenében kell megfogalmaznunk magunkat. Írnunk kell, és gondolkodnunk a felszabadulás, elszakadás mikéntjéről. Legalább gondolatilag el kell érnünk a fordulópontokat, ahonnan ki lehet a lőállásokat alakítani. Lankadatlan életigenléssel és aktív-destruktív hevülettel kell a világ dolgainak anyaországához és a belőlük kiinduló eseményekhez való viszonyainkat kialakítani.

TÉZISEK AZ OSZTÁLYHARCOS KÖLTÉSZETRŐL

1. A tárgyak kicsúsznak a kezünkől. A versben egy programmatikus látomásnak kell a szöveg veretében áramolnia. Az osztályharcos költészetnek eseményköltészetnek kell lennie, vállalva ezzel azt az ellentmondást, ami számunkra nem hátrány, hanem előny: hogy ezek a versek nem légi univerzalizmusra, hanem földi totalizmusra irányzott szövegek. Szövegeink meghatározottságai juttatnak el bennünket a szükségszerűségből a szabadság, a feladatból az ünnep birodalmába.

2. A szubverzió és megdöbbenés közé hitt kapocs végleg semmisnek vehető. A cél nem minél nagyobbat és meglepőbbet mondani; a cél az, hogy ragaszkodjunk a felforgató tartalomhoz, hogy ne mondjunk le „az igazság iránti szenvedély”-ről, hogy őszintén, elhallgatások nélkül hozzuk létre ezeket a tartalmakat a versben. Nem az egyébként is reménytelen megdöbbenés, vagy parttalan újszerűség az, amit el kell érni, hanem az állítás vakmerősége. Az állítás vakmerősége nem morális, hanem tkp. ontológiai kérdés – merjük állítani meggyőződéssel a felforgató tartalmakat!

3. A felszólító mód használata elengedhetelenné válik. Ami a kiáltványyszerű verseket illeti, a szöveg eseményeinek során előbb-utóbb erre sor kerül. Úgy kell alkalmazni, hogy megszabaduljon minden pátosztól és parancsszerűségtől egyszerre, hogy a vers szövegében organikus legyen és így is hangozzon. A felszólító mód használatakor az önámítás kerülendő el; márpedig a pátosz és parancs ennek különböző fajtái. Teljesen levetkőzni őket talán nem is lehet, de muszáj, hogy törekedjünk rá.

4. Az anonim hatalom és a tekintetek megjelenése szükséges kritikai mozzanat, de nem válhat affirmatívvá, amíg nem az osztályháború és gnózis kategóriáiban gondolkodunk. A lázadás a normalitás és ellen irányul. Meg kell valósulnia a húsban (a Földön) és a szimbolikus térben (a Világban) is, hogy a betelt törvény kifejeződése lehessen.

5. Meg kell menteni a költészetet a szakadás, a felszabadítás hatóerő-terrénumának. Az egész múlt egy pontra irányulva, ahonnet a centrumot ki lehet a négy sarkából fordítani, és meg lehet tenni a szükséges lépéseket az esemény és a szakadás-szakítás poétikája felé. A bizonytalan területeken meg kell ásni az eljövendő felkelés árkait a költészetben.